

دستورالعمل نرخ گذاری کالاها و خدمات صنفی

مقدمه:

قیمت یکی از متغیرهای مهم اقتصادی است که بسیاری از تصمیمات خرید براساس آن شکل می‌گیرد. به طور کلی در یک اقتصاد سالم عامل قیمت انعکاسی از کیفیت و ارزش کالا است و مصرف کنندگان برای کالاها و خدمات مطلوب و با کیفیت و مورد نظر خود حاضر به پرداخت بهای آن می‌باشند.

در اقتصاد بازار رقابتی که امروزه نظام اقتصاد جهانی به آن سوق پیدا کرده و دولت‌ها بیشتر به دنبال اعمال وظایف حاکمیتی از قبیل نظارت و کنترل هستند، عمدتاً نظام عرضه و تقاضا تعیین کننده قیمت یک کالا یا خدمت می‌باشند، ولی در اقتصادی که دارای تعادل در عرضه و تقاضا نمی‌باشد یا شرایط رقابتی در آن حاکم نیست قیمت کالاها و خدمات می‌تواند غیر واقعی شده و نارضایتی مصرف کنندگان را در پی داشته باشد. بنابراین ضرورت دارد حاکمان و دولتمردان با اتخاذ تدابیر مناسب و استفاده از توان فنی و کارشناسی تشکل‌های صنفی و سازمان‌های غیردولتی (NGO ها) نسبت به تعیین قیمت و ایجاد تعادل در آن بازار و یا ایجاد ضوابط و چارچوب متناسب با شرایط جامعه و بازار برای نحوه قیمت گذاری برخی از کالاها و خدمات حساس و اساسی اقدام نمایند.

در اقتصاد کشور ما که برخی از کالاها و خدمات دارای عرضه کمتر از تقاضا می‌باشند و به عبارت دیگر تقاضا بر عرضه پیشی می‌گیرد ضرورت ایجاد تعادل با افزایش تولید از یک سو و همزمان دخالت در قیمت گذاری از سوی دیگر احساس می‌گردد.

برای برخی از کالاها و خدمات دلایل مختلف از جمله کمبود عرضه، وجود انحصارات، توجه خاص به منافع صنفی، پراکندگی نامناسب واحدهای صنفی و... موجب می‌شود که برای آنها قیمت گذاری صورت گیرد. مطابق ماده ۵۱ قانون نظام صنفی کمیسیون‌های نظارت شهرستان‌ها مکلف هستند انواع کالاها و خدمات صنفی را که تعیین نرخ برای آنها ضرورت دارد، مشخص و نرخ آنها را برای مدت معین تعیین نموده و به مجمع امور صنفی ذیربط اعلام کنند و مجمع امور صنفی نیز مکلف است مراتب را از طریق رسانه‌های گروهی برای اطلاع مردم، آگهی و از طریق اتحادیه‌ها به افراد و واحدهای صنفی اعلام کند و کلیه افراد و واحدهای صنفی ملزم به نصب نرخنامه خدمات یا درج بر روی کالا و رعایت نرخ‌های تعیین شده هستند. به منظور هماهنگی بیشتر بین کمیسیون‌های نظارت کشور در تعیین نرخ کالا و خدمات واحدهای صنفی دستورالعمل نرخ گذاری کالا و خدمات صنفی شامل اولویت‌ها، مراحل نرخ گذاری، چارچوب تعیین نرخ و سایر موارد مرتبط تهیه و پس از بررسی‌های کارشناسی در جلسات کمیسیون هیات عالی نظارت تصویب و سازمان‌های صنعت، معدن، تجارت و شورای اصناف کشور جهت اجرا و ابلاغ کلیه کمیسیون‌های نظارت شهرستان‌ها، اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی اعلام گردیده است.

اولویت‌ها:

با هدف کاهش تصدی گری دولت، عدم تمرکز مدیریت و تفویض اختیارات بیشتر به کمیسیون‌های نظارت شهرستان‌ها و تشکل‌های صنفی و غیردولتی و حرکت به سوی بازار رقابتی کالاها، خدمات مورد عرضه واحدهای صنفی به سه گروه شامل: کالاها و خدمات صنفی با اولویت یک و کالاها و خدمات صنفی با اولویت دو و سایر کالاها و خدمات صنفی تقسیم بندی می‌شود؛ اولویت‌ها براساس شاخص‌هایی تعیین می‌شود که ضرورت نرخ گذاری را موجب می‌گردند بنابراین اولویت کالاها و خدمات صنفی بر اساس شاخص‌های ذیل تعیین گردیده است:

شاخص‌های تعیین اولویت:

- میزان سهم کالا یا خدمت در سبد هزینه خانوار و تقاضای عمومی برای کالا یا خدمت
- تعداد واحدهای صنفی و میزان عرضه در مقایسه با سطح تقاضا (سرازمه واحد صنفی)
- دهک‌های پایین درآمدی متقاضیان و به تبع آن قدرت پایین خرید عمومی
- ضرورت نظارت و کنترل به دلیل برخی از انحصارات
- وجود بحران در عرضه و تقاضا در برخی مقاطع زمانی
- پراکندگی و توزیع نامناسب واحدهای صنفی

میزان شکایات و درخواستهای واصله به سازمانهای صنعت، معدن و تجارت (ملاک تعیین شاخص ۳۰ درصد شکایات از واحدهای یک اتحادیه در رسته مشخص صنفی)

تبصره: لزوماً برای تعیین نرخ کالاها و خدمات صنفی وجود همه شاخص‌ها الزامی نیست.

الف- گروه اول : کالاها و خدمات صنفی با اولویت یک

کالاها و خدمات صنفی هستند که مورد توجه و تقاضای خاص مصرف کنندگان می‌باشند و در سبد هزینه خانوار سهم زیادی دارند و مصرف کنندگان در هر شرایطی ناگزیر به تهیه و مصرف آن هستند. نرخ گذاری کالاها و خدمات مذکور در سراسر کشور الزامی خواهد بود. کمیسیونهای نظارت می‌بایست نرخ کالاها و خدمات اولویت دار را براساس دستورالعمل‌های تهیه شده توسط سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان مورد بررسی محاسبه و تصویب قرار دهند. فهرست این گروه کالا و خدمات مطابق جدول صفحه ۵ می‌باشد.

تبصره ۱: فهرست کالاها و خدمات صنفی اولویت یک با توجه به شرایط بازار توسط کمیسیون هیات عالی نظارت اعلام می‌شود.

تبصره ۲: هرگونه تغییر در فهرست کالاها و خدمات صنفی با اولویت یک به درخواست کمیسیون نظارت مرکز استان و پیشنهاد سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان یا شورای اصناف کشور و نهایتاً تصویب کمیسیون هیات عالی نظارت صورت خواهد گرفت.

مراحل نرخ گذاری:

- ۱- ارایه نرخ های پیشنهادی توسط اتحادیه صنف ذریبط به مجمع امور صنفی
- ۲- بررسی و اظهارنظر مجمع امور صنفی در ارتباط با نرخ های پیشنهادی اتحادیه مربوطه و ارسال مدارک و مستندات و دلایل توجیهی به کمیته نرخ گذاری شهرستان (طرف ۱۵ روز)
- تبصره:** در صورتیکه مجمع امور صنفی در مهلت مقرر در خصوص نرخ های پیشنهادی اتحادیه اظهار نظر ننماید اتحادیه مراتب را جهت رسیدگی به کمیسیون نظارت اعلام نماید.
- ۳- اعلام نظر کارشناسی کمیته نرخ گذاری شهرستان در ارتباط با نرخهای پیشنهادی پس از تطبیق محاسبات پیشنهادی با فرمت ها و دستورالعمل های صادره سازمان حمایت در سامانه مربوطه و ارسال به کمیسیون نظارت شهرستان (طرف ۲۰ روز)
- ۴- بررسی نهایی نرخ های اعلامی کمیته نرخ گذاری و تصویب آن توسط کمیسیون نظارت شهرستان و ابلاغ به مجمع امور صنفی (طرف ۲۰ روز)

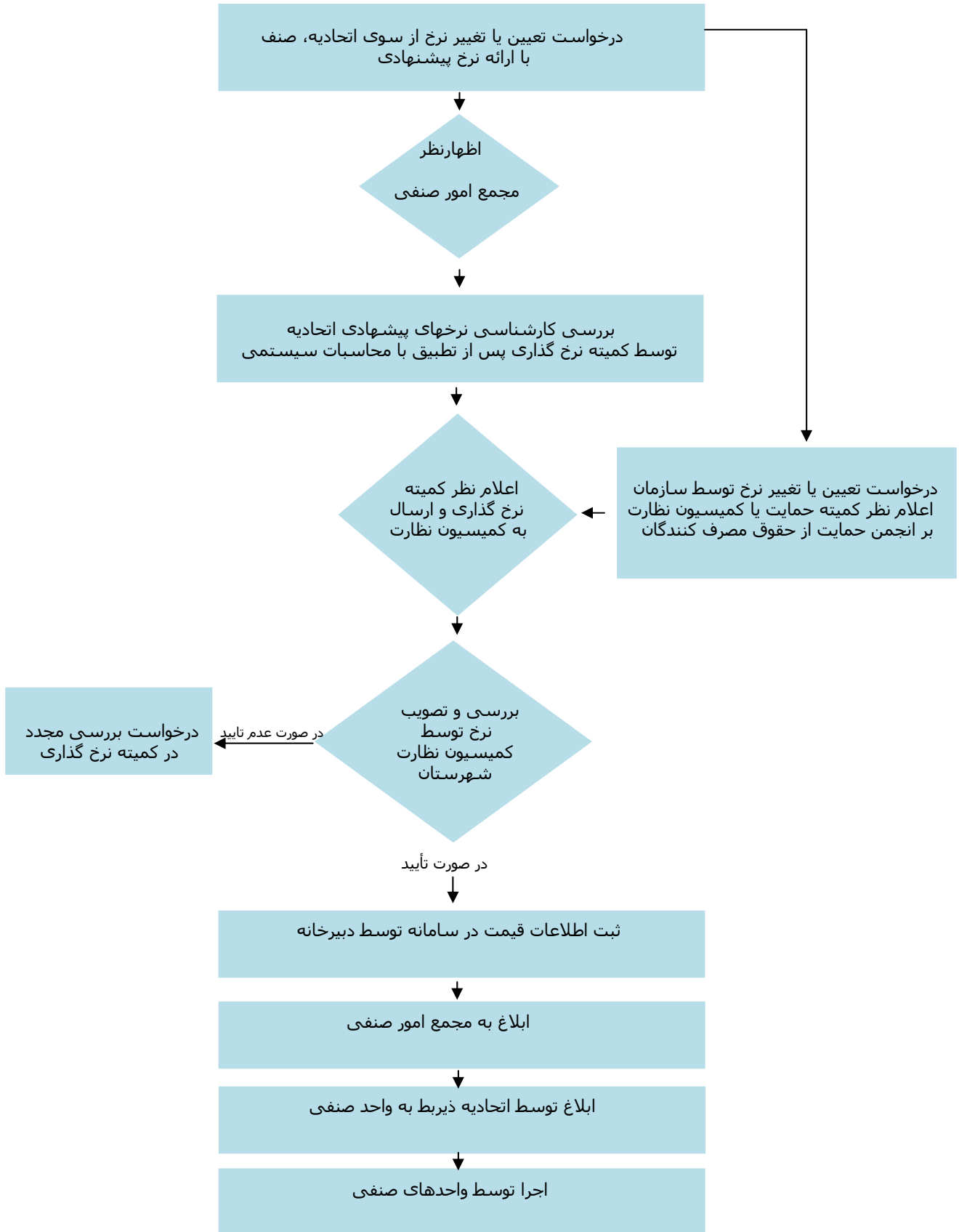
کمیته نرخ گذاری:

- کمیته نرخ گذاری در مراکز استانها و شهرستان ها با مسئولیت رئیس یا نماینده مطلع و تامالاختیار سازمان یا اداره صنعت، معدن و تجارت و با عضویت روسا یا نمایندگان مطلع و تامالاختیار مجمع امور صنفی و انجمن حمایت از حقوق مصرف کنندگان و اتحادیه مربوطه و در تهران با عضویت نمایندگان سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان، رئیس انجمن حمایت از حقوق مصرف کنندگان شهرستان تهران و رئیس مجمع امور صنفی و رییس اتحادیه مربوطه تشکیل می گردد.
- تبصره ۱: معاون بازرسی و نظارت سازمانهای صنعت، معدن و تجارت هر استان به عنوان نماینده سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان در جلسات کمیته نرخ گذاری کالا و خدمات مرکز استان و در صورت ضرورت شهرستان های استان شرکت نماید.
- تبصره ۲: در صورت عدم تایید نرخ های پیشنهادی توسط کمیسیون نظارت، مراتب مجدداً در کمیته نرخ گذاری بررسی و سپس به کمیسیون نظارت جهت تصویب عودت خواهد شد (طرف یک هفته)
- تبصره ۳: سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان و کمیسیون نظارت شهرستان ها و مجامع امور صنفی بنا به ضرورت می تواند درخواست تعیین نرخ نمایند که طی مراحل نرخگذاری و در نهایت تصویب در کمیسیون نظارت به مجمع امور صنفی ابلاغ تا توسط اتحادیه های ذریبط به واحدهای صنفی جهت اجرا ابلاغ گردد.
- تبصره ۴- در صورتی که مجمع امور صنفی در مهلت مقرر در خصوص نرخهای پیشنهادی اتحادیه اظهار نظر ننماید اتحادیه می تواند مراتب را جهت رسیدگی به کمیسیون نظارت اعلام نماید.

فهرست کالاها و خدمات صنفی اولویت یک

- ۱- انواع شیرینی پر مصرف، زولبیا و بامیه و سایر انواع شیرینی با تشخیص کمیسیون نظارت (با توجه به شرایط زمانی از جمله ایام نوروز، ماه رمضان و ...)
- ۲- خدمات آرایشگران زنانه
- ۳- خدمات آرایشگران مردانه
- ۴- خدمات پنچرگیری و تعویض روغن
- ۵- خدمات مکانیسین های اتومبیل
- ۶- خدمات حمل و نقل شهری
- ۷- خدمات خشکشویی
- ۸- خدمات مشاورین املاک
- ۹- خدمات اتومبیل کرایه (آژانس)
- ۱۰- تالار پذیرایی (فقط خدمات است)
- ۱۱- توقفگاه
- ۱۲- خدمات تاسیسات فنی
- ۱۳- خدمات تعمیر و موتورسیکلت
- ۱۴- نان حجیم، نیمه حجیم و صنعتی
- ۱۵- خدمات نمایشگاه های اتومبیل
- ۱۶- خدمات قالیشویی
- ۱۷- خدمات وانت بار و پیک موتوری
- ۱۸- شارژ کپسول آتش نشانی
- ۱۹- خدمات ساختمانی
- ۲۰- خدمات آموزشگاههای رانندگی

نمودار شماتیک مراحل نرخ گذاری کالاها و خدمات صنفی اولویت یک

ب) گروه دوم: کالاها و خدمات صنفی با اولویت دو

کالاها و خدماتی می باشند که از درجه اهمیت کمتری برای مصرف کنندگان برخوردار بوده و حداکثر قیمت‌های این گروه از کالاها و خدمات براساس چارچوب قیمت گذاری کالاها و خدمات صادره در این دستورالعمل و تحت نظارت رئیس کمیسیون نظارت هر استان یا شهرستان و با هماهنگی بین مجمع امور صنفی، اتحادیه و انجمن حمایت از حقوق مصرف کنندگان و در قالب تفاهم نامه های فیما بین تنظیم و لیست قیمت‌های نهایی به اعضای کمیسیون مربوطه ارائه می گردد. این کالاها و خدمات شامل موارد ذیل می باشد:

خدمات کامپیوتری - خدمات عکاسان (عکس های پرسنلی) - خدمات تعمیرکاران لوازم برقی - خدمات تعمیرکاران لوازم صوتی و تصویری - خدمات فتوکپی - خیاط مردانه و زنانه - رستوران و تالارهای پذیرایی - فیلمبرداران مجالس - عینک-سازی و تعمیر عینک

مراحل نرخ گذاری:

الف) ارائه نرخ های پیشنهادی توسط واحد صنفی به اتحادیه مربوطه
ب) هماهنگی بین اتحادیه مذکور با انجمن حمایت از حقوق مصرف کنندگان و تعیین نرخ در چارچوب ضوابط و دستورالعملهای قیمت گذاری
ج) انعقاد تفاهم نامه فیما بین انجمن حمایت از حقوق مصرف کنندگان و اتحادیه ذیربط با نظارت و تأیید رئیس کمیسیون نظارت شهرستان مربوطه

ج) گروه سوم: سایر کالاها و خدمات صنفی

شامل کالاها و خدمات صنفی می باشند که در فهرست کالاها و خدمات ذکر شده در موارد قبل نباشد. قیمت سایر کالاها و خدمات صنفی با رعایت ضوابط و دستورالعملهای مربوطه (از جمله درصد سود عمده و خرده، سود پخش کالا، ضوابط قیمت گذاری و...) توسط واحدهای صنفی تعیین می گردد. بدیهی است مسئولیت عدم رعایت ضوابط مذکور بر عهده واحد صنفی خواهد بود.

مراحل نرخ گذاری سایر کالاها و خدمات صنفی:

قیمت این گروه راساً توسط واحد صنفی و با رعایت ضوابط و دستورالعملهای صادره تعیین می گردد و مسئولیت عدم اجرای ضوابط و دستورالعملهای قیمت گذاری بر عهده واحد صنفی خواهد بود. واحدهای صنفی باید قیمت فروش یا عرضه کالاها و خدمات را حداکثر بر مبنای قیمت تمام شده و رعایت درصدهای سود مجاز تعیین نمایند و در معرض دید مشتریان قرار دهند.

نظارت و ضمانت اجرایی دستورالعمل:

- ۱- سازمان صنعت، معدن و تجارت استانها در مراکز استان و ادارات تابعه در شهرستانها و اتحادیه ها موظفند بر چگونگی اعمال نرخهای مصوب در سطح بازار نظارت و کنترل نمایند.
- ۲- نظارت بر نرخهای تعیین شده برای سایر کالاها و خدمات صنفی بر عهده اتحادیه ها، مجامع امور صنفی و سازمان صنعت، معدن و تجارت استانها می باشد.
- ۳- کمیسیون نظارت شهرستانها مسئول حسن اجرای این دستورالعمل می باشند.
- ۴- انجمنهای حمایت از حقوق مصرف کنندگان به شکایات افراد در خصوص نرخ کالاها و خدمات رسیدگی و از طریق کمیته نظارت جهت اتخاذ تصمیم به کمیسیون نظارت ارسال نمایند.

نکات ویژه:

- ۱- سازمان صنعت، معدن و تجارت استانها در مراکز استان و ادارات تابعه در شهرستانها و اتحادیه ها موظفند بر چگونگی اعمال نرخهای مصوب در سطح بازار نظارت و کنترل نمایند.
- ۲- تعیین و اعلام قیمت کلیه کالاها / خدمات می بایست با ذکر تمامی ویژگیهای کالا یا خدمت به طور کامل و شفاف صورت پذیرد.
- ۳- با هرگونه تبانی و رفتار انحصارگرایانه در جهت تعیین قیمت و افزایش غیرمنطقی قیمت مطابق قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان و سایر قوانین مرتبط برخورد لازم معمول خواهد شد.
- ۴- قیمت کلیه خدمات و کالاهای صنفی می بایست توسط سازمانهای صنعت، معدن و تجارت در سامانه پیش بینی شده توسط سازمان حمایت، به صورت مداوم ثبت و به روز گردد.
- ۵- اتحادیه ها و انجمنهای حمایت از حقوق مصرف کنندگان در صورت دریافت شکایات مرتبط با قانون تعزیرات حکومتی، قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان و سایر قوانین از واحدهای صنفی، به شکایت رسیدگی و در صورت اثبات تخلف مراتب را به مراجع ذیربط اعلام نمایند.

چارچوب نحوه تعیین نرخ کالاها و خدمات صنفی

الف: مواد اولیه

- ۱- میزان مواد مصرفی برای یک واحد محصول و براساس اسناد و مدارک مستند قابل قبول است.
- ۲- هزینه یابی مواد اولیه (بهای تمام شده مواد مصرفی) به شرح ذیل می باشد:
- ۱-۲- در مورد مواردی که دارای نرخ مصوب مراجع رسمی نرخ گذاری می باشند قیمت مواد بر اساس اسناد و مدارک مثبته و حداکثر تا قیمت مصوب محاسبه می شوند.
- ۲-۲- اگر قیمت مصوب ندارد بررسی مواد اولیه طبق فاکتورهای خرید و مقایسه آن با نرخ متعارف بازار و سایر مدارک مستند قابل قبول می باشد.
- ۳-۲- اگر رعایت هیچکدام از موارد ۱ و ۲ امکان پذیر نباشد اطلاعات مورد نیاز از اتحادیه ها یا واحدهای مشابه و نظر معتمدین صنفی و سایر منابع در اختیار اخذ و پس از بررسی کارشناسی مد نظر قرار گیرد.
- ۲-۴- قیمت تمام شده هر یک از موارد محاسبه و جمع هزینه مواد اولیه با احتساب ضایعات متعارف محاسبه می شود.
- ۳- در کلیه روشهای فوق چنانچه مواد، قطعات و لوازم توسط واحدهای صنفی وارد شود، نحوه محاسبه قیمت مواد اولیه نیز برابر ضوابط قیمت گذاری کالاهای وارداتی بدون اعمال سود و هزینه های مالی محاسبه می گردد.

ب: حقوق دستمزد

- ۱- مبنای احتساب هزینه های حقوق و دستمزد در واحد صنفی مطابق با اسناد و مدارک مثبته و حداکثر تا سقف میزان دستمزد تعیین شده توسط مراجع قانون ذیربط می باشد.
- ج: هزینه های سربار و سایر هزینه ها:
- ج-۱- هزینه استهلاک تجهیزات:
- ۱-۱- استهلاک در این بخش بر اساس قانون مالیاتهای مستقیم برای تجهیزات و ماشین آلات و ابزار با عمر مفید بیشتر از یکسال مورد محاسبه قرار می گیرد.
- ۲-۱- در مواردی که روش تعیین نرخ استهلاک در واحد صنفی در مواردی نزولی باشد (خودرو و...) مبنای محاسبه سال چهارم در نظر گرفته می شود.
- ج-۲- هزینه ساختمان (ارزش اجاری یا استهلاک ساختمان)
- در این خصوص بر اساس بررسیهای میدانی و مطابق با نظر کارشناسی مبنی بر اینکه تعدد واحدهای اجاره-ای با ملکی به چه نسبتی می باشد می بایست مبنای محاسبه نیز بر این اساس تعیین گردد. چنانچه سهم یکی از این موارد بیش از ۷۰ درصد باشد مبنای محاسبه قرار می گیرد در غیر این صورت به صورت میانگین دو روش (استهلاک و ارزش اجاره) محاسبه می-گردد.

تبصره: بیشترین پراکندگی واحد صنفی مورد نظر در هر منطقه مبنای محاسبه کارشناسی می باشد.

ج-۳- سایر هزینه ها

این قبیل هزینه ها شامل آب، برق، سوخت، عوارض، تعمیرات و... با ارائه مدارک و مستندات در محاسبات قابل اعمال میباشد.

تبصره: مالیات از منظر ضوابط قیمت گذاری جزء هزینه های واحد محسوب نمی گردد.

د- هزینه مالی :

محاسبه این هزینه بر اساس اسناد و مدارک مثبته ارائه شده و حداکثر تا سقف ۱۲٪ هزینه های پرسنلی برای خدمات و ۱۲٪ هزینه مواد اولیه مصرفی برای تولید منظور می گردد.

ه- سایر درآمدهای عملیاتی:

این درآمدها از قبیل درآمد حاصل از فروش ضایعات، فروش مواد اولیه، سود سرمایه گذاری و... از جمع هزینه-ها و بهای تام شده واحد کسر می گردد.

و- سود

به کلیه هزینه های فوق به جزء هزینه های مالی و پس از اعمال تاثیرات درآمدهای عملیاتی ۱۵٪ سود تعلق می گیرد و کمیسیون هیات عالی نظارت می تواند حسب تشخیص میزان سود را برای کالا یا خدمات صنفی مشخصی تا ۵٪ افزایش یا کاهش دهد.

تبصره: در مواردی که در ارائه کالا یا خدمات صنفی بین مناطق مختلف شهر تفاوت محسوس از لحاظ کیفیت و هزینه-ها وجود دارد کمیسیون نظارت می تواند نسبت به اعلام نرخهای متفاوت برای مناطق مختلف اقدام نماید.

- واحدهایی می بایست به عنوان نمونه در نظر گرفته شوند که از نظر تولید کالا یا ارائه خدمات بیانگر حد وسط صنف مورد نظر باشند و هزینه های همان واحدها به عنوان هزینه محاسبه می شوند.

- در مواردی که تولید واقعی کمتر از ۷۰ درصد ظرفیت اسمی یا بالاترین مقدار قابل حصول ۷۰ درصد ظرفیت اسمی به عنوان مبنای محاسبه برای تمامی هزینه ها غیر از مواد و دستمزد مستقیم خواهد بود.

- در مواردی که بین نرخهای مصوب در مراجع ذیربط مطابق این دستورالعمل در زمینه کالاهای مشابه در بین واحدهای صنفی اختلاف وجود داشته باشد موضوع در کمیسیون نظارت مطرح کمیسیون مزبور اتخاذ تصمیم می نماید.